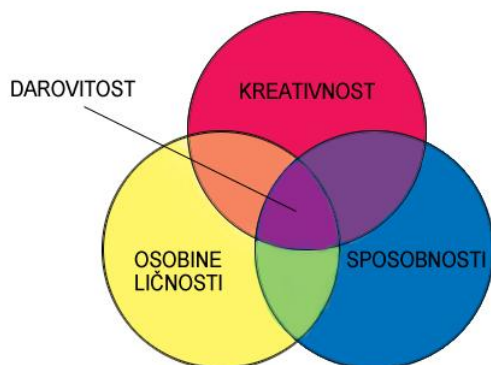

Tajne darovite djece

(priređeno prema: Dunja Juričić: Dječja psihologija, 2013.)

Ljudske sposobnosti u populaciji su statistički raspoređene po krivulji normalne distribucije. To znači da većina ljudi ima određene sposobnosti razvijene na prosječnoj razini, dok se broj pojedinaca s višim ili nižim sposobnostima simetrično smanjuje. Pojedinci koji imaju natprosječno razvijenu jednu ili više sposobnosti nazivaju se **darovitima**.

Darovitost je vrlo razvijen potencijal izuzetnih sposobnosti, odnosno, sklop urođenih osobina koje osobi omogućuju da, u jednom ili više područja, dosljedno postigne značajno natprosječne rezultate. Najčešće je povezana s natprosječnom inteligencijom i kreativnošću. Za razvoj uočene darovitosti potrebna je osmišljena, bogata i stimulirajuća okolina. Osim toga, potreban je i povoljan splet okolnosti u koje se ubrajaju naslijeđene predispozicije, poticajna okolina i kritični period u kojem se darovitost može iskazati. – sličica

Darovito dijete je ono koje hoće i može više. Ono koje, u odnosu prema svojim vršnjacima, mnogo toga čini prije, više, bolje i drugačije, te koje, u tome što čini, ima dosljedno bolja i viša postignuća. Darovitost se može iskazati u verbalno – lingvističkom, matematičko – logičkom, glazbeno – ritmičkom, tjelesno – kinestetičkom ili socijalno – interpersonalnom području.

Predrasude o darovitoj djeci

Unatoč relativno razvijenoj svijesti i prihvaćanju međuljudskih razlika, u današnjem svijetu i dalje su prisutne mnoge predrasude o svemu što je drugačije od uobičajenog. Stoga, valja spomenuti neke od najčešćih predrasuda vezanih uz darovitu djecu:

1. Darovitost je uvjetovana visokom inteligencijom

Postoje i djeca koja mogu biti iznimno umjetnički nadarena ili iznimno darovita u uskom području, npr. crtanju, igranju šaha i sl., a da nemaju vrlo visoku, nego prosječnu inteligenciju.

2. Djeca darovita za školska postignuća imaju opće intelektualne sposobnosti koje im to omogućuju u svim predmetima.

Zapravo su rijetka djeca koja su darovita u svim područjima. Kod djece s izrazito razvijenom općom inteligencijom, susreću se jako razvijene logičko – matematičke ili verbalno – lingvističke sposobnosti.

3. Darovitost je potpuno urođena / Darovitost je potpuno stečena

Većina djece, koliko god se jako trudila i vježbala, nikad neće uspjeti učiti tako lako i tako brzo kao darovita. Međutim, to ne znači da su napor, trud i vježba nevažni. Darovita djeca rade iznimno puno. Ako se darovitost ne njeguje – neće se ni istaknuti.

4. Darovitu djecu stvaraju preambiciozni roditelji

Bez potpore daroviti ne bi razvili svoje talente, no roditelji – koliko god ambiciozni bili – ne stvaraju darovitost. Češće se događa da su darovita djeca ona koja forsiraju svoje roditelje da im pruže što više informacija.

5. Darovita djeca zrače psihičkim zdravljem, bolje su adaptirana, popularnija i sretnija

Istraživanja su pokazala da su socio-emocionalne poteškoće dvaput češće kod darovitih nego u prosječnoj populaciji, budući da češće nemaju zajedničke interese s vršnjacima.

Kao što je na početku navedeno, darovita djeca, osim bržeg, imaju i kvalitativno različit razvoj. Ellen Winner navodi tri karakteristične i atipične osobine koje razlikuju darovitu djecu od ostale:

1. Prijevremena razvijenost odnosno brže napredovanje od prosječne djece.
2. Inzistiranje da „plešu u svom ritmu“. Odnosno, ne samo da uče brže, nego i drugačije. Motivira ih sam sadržaj, treba im minimum pomoći odraslih, samostaljniji su i samopouzdaniji u tome što čine. Pronalaze nova rješenja nekog problema.
3. Zanos u ovladavanju vještinama – drugim riječima, imaju snažnu unutarnju motivaciju za ovladavanjem područja koje ga zanima i u kojem pokazuje napredan razvoj. To se očituje intenzivnim, gotovo opsesivnim interesom za to područje. Kombinacija interesa i lakoće učenja rezultira visokim postignućem.

Emocionalni život darovite djece

Mnogi koji dolaze u kontakt s darovitom djecom i njihovim superiornim sposobnostima, očekuju da njihovo ponašanje i emocije budu u skladu s tim visokim sposobnostima. Međutim, ne treba zaboraviti da je i dalje riječ samo o djeci. Unatoč svojim natprosječnim sposobnostima, darovita djeca nisu uvijek u stanju izaći na kraj sa svojim emocijama koje su zapravo na razini njihove kronološke dobi. Roditelji često priopćuju da njihova darovita djeca imaju veću potrebu za razgovorom o svojim osjećajima za razliku od njihovih vršnjaka koji nisu sposobni verbalno izraziti osjećaje pa to čine ponašanjem. Također, druga djeca često ne razumiju što daroviti govore ili ne razumiju njihove neobične ideje – što im otežava zajedničku igru. To dalje dovodi do izdvajanja, a često i usamljenosti. Samostaljniji daroviti će lakše podnijeti usamljenost, a neki ju čak i preferiraju. S druge strane, oni koji se žele uklopiti ponekad susprežu svoje sposobnosti kako ne bi bili izolirani.

Darovito dijete i obitelj

Idealni odgoj darovite (ali ni prosječne) djece ne postoji, no to ne znači da znanstvenici nisu otkrili neka opća pravila koja opisuju optimalno obiteljsko ozračje. Freeman (1991), koji se bavi proučavanjem darovite djece te kvalitete poticaja na rani razvoj darovitosti, naglašava da nikad nije prerano za početak razvoja sposobnosti djeteta jer je brzina razvoja u djetinjstvu znatno veća nego ikad kasnije u životu. Darovitoj djeci su nesumnjivo potrebni stimulativniji uvjeti u roditeljskom domu nego prosječnom djetetu, stoga im treba osigurati raznolikost poticaja, aktivnosti i iskustva. Drugim riječima, potrebna im je „obogaćena“ sredina. Pojam „obogaćene“ sredine podrazumijeva zanimljiv, raznolik i poticajan okoliš za dijete koje u njemu odrasta. Takva sredina djetetu pruža izazove i podiže mu standarde

njegove uspješnosti. Važna je roditeljska podrška i opskrbljivanje djeteta materijalima koje traži ili može iskoristiti. Snažnu ulogu igra i stupanj roditeljskog obrazovanja – vjerojatno obrazovani roditelji imaju šire mogućnosti i želju za osiguravanjem obogaćene okoline.

Obitelji s visokim očekivanjima u pogledu akademskih postignuća te kohezivno ozračje usmjereno na dijete rezultira visokim postignućem. Takvi roditelji su sretni što imaju darovito dijete, no izjavljuju da nije uvijek lako zadovoljiti sve njihove interese.

Najbolji obiteljski pristup je onaj koji njeguje otvoreno i opušteno ozračje unutar kojeg se nagrađuje široka raznolikost postignuća djeteta. Razvoj svakog, pa i darovitog djeteta, zahtijeva „psihološki prostor“ kojeg stvaraju nenametljivi, fleksibilni i neautoritarni roditelji.

Suprotnost tome su preambiciozni roditelji koji svojim pristupom i pritiskom djeluju destruktivno.

Kada su obiteljska toplina i skrb dopunjeni pravilnim poticajima i očekivanjima – onda se može reći da je pronađen recept za optimalno okružje razvoja talenta.